

Pälkäne

Tommolan puhdistamo muinaisjäännösinventointi 2012

Hannu Poutiainen
Johanna Stenberg

Kustantaja: Pälkäneen kunta

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Inventointi	4
Havainnot	7
Yhteenveto	10

Kansikuva: Näkymä rannasta puhdistamolle. Puhdistamon takana rinne jossa kivikasoja.
Kuva: Hannu Poutiainen

Perustiedot

Alue: Pälkäne Tommolan puhdistamon alue

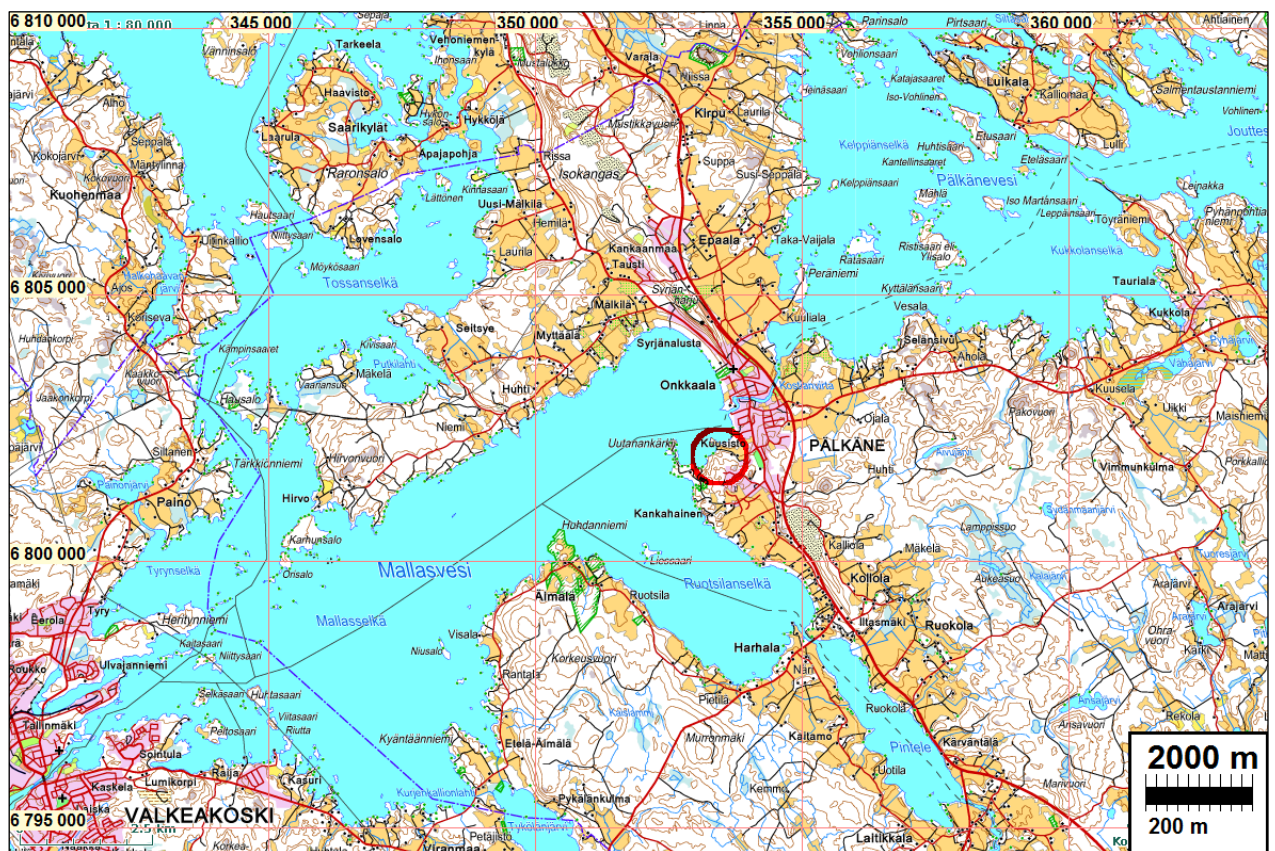
Tarkoitus: Tarkistaa kattavasti onko alueella muinaisjäänköksiä, sekä paikallistaa Pirkanmaan maakuntamuseon havaitsema kiviröykkiö ja selvittää onko se muinaisjäänkö.

yöaika: Kenttätyöaika: 4.7.2012

Kustantaja: Pälkäneen kunta

Tekijät: Mikroliitti Oy, Hannu Poutiainen, Johanna Stenberg.

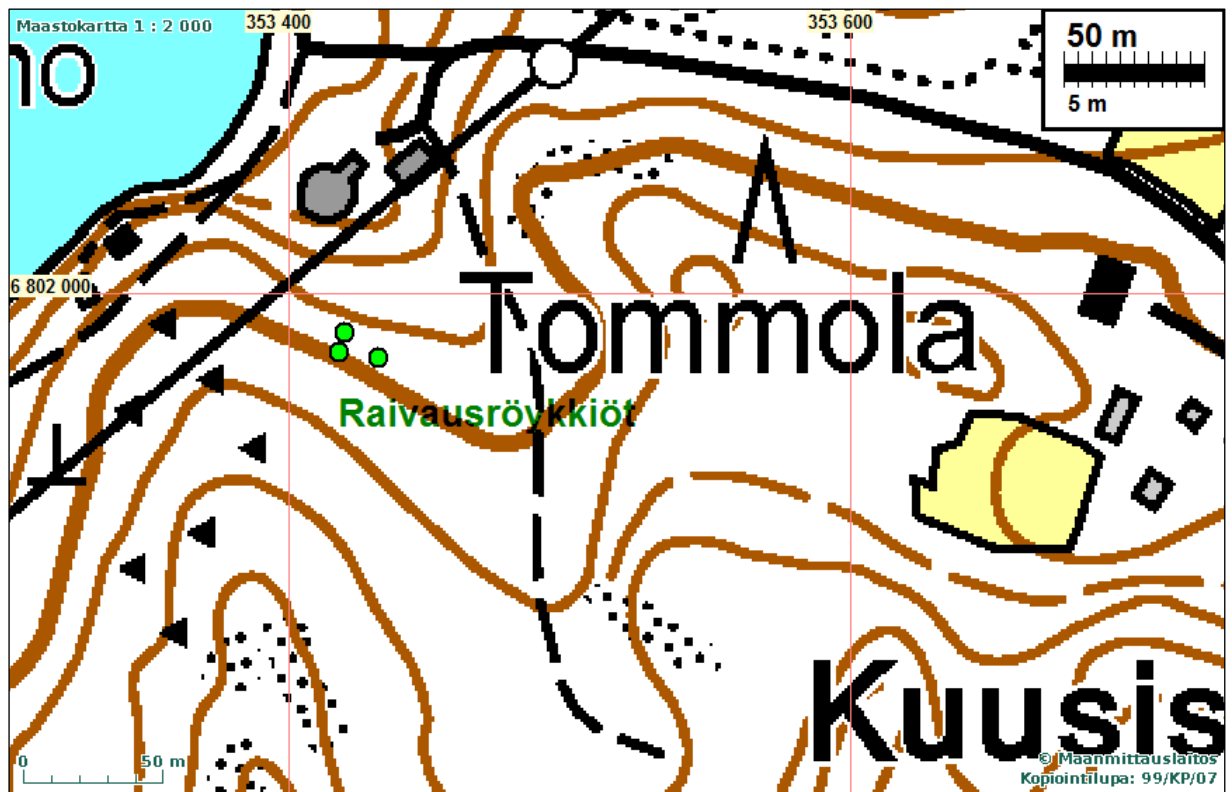
Tulokset: Maastotutkimuksissa paikannettiin Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnossa mainittu röykkiö, joka tulkittiin peltoröykkiöksi. Lisäksi havaittiin kaksi muuta pientä kivikasaa, jotka nekin tulkittiin peltoröykkiöksi. Paikalla ei havaittu muinaisjäänköksiä.

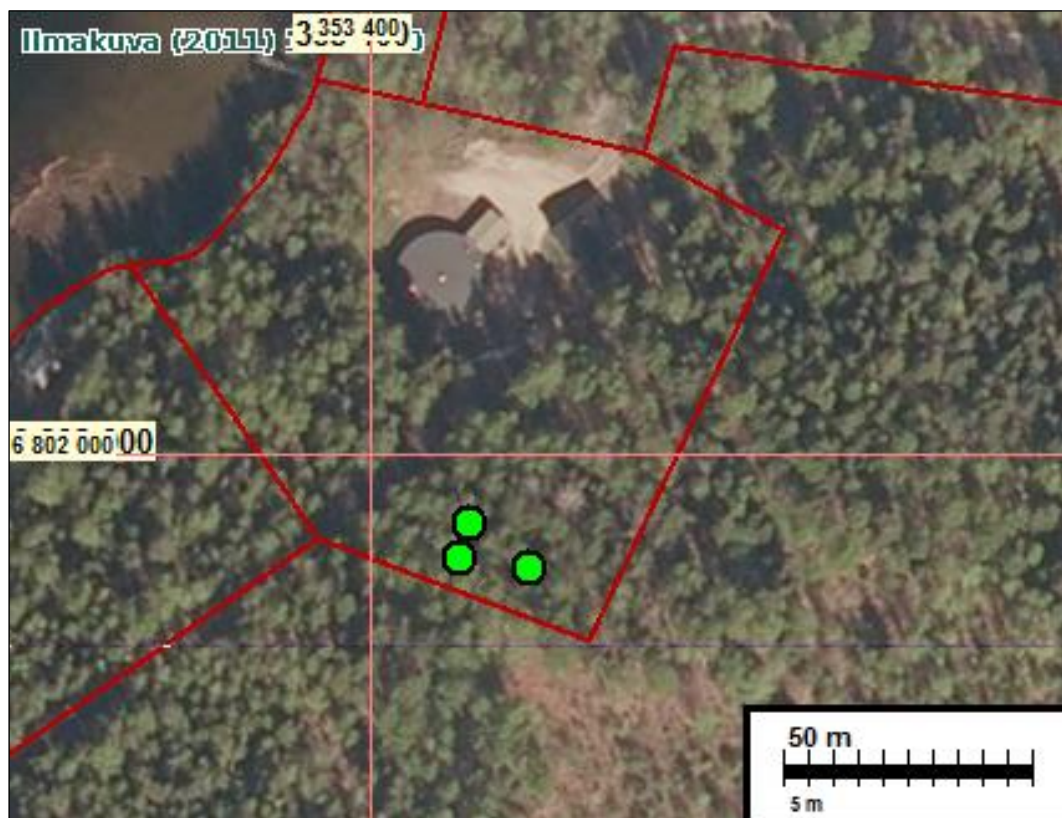
Tutkimusalueen sijainti punaisella ympyrällä.

Karttopohja: Maanmittauslaitos karttapalvelu.

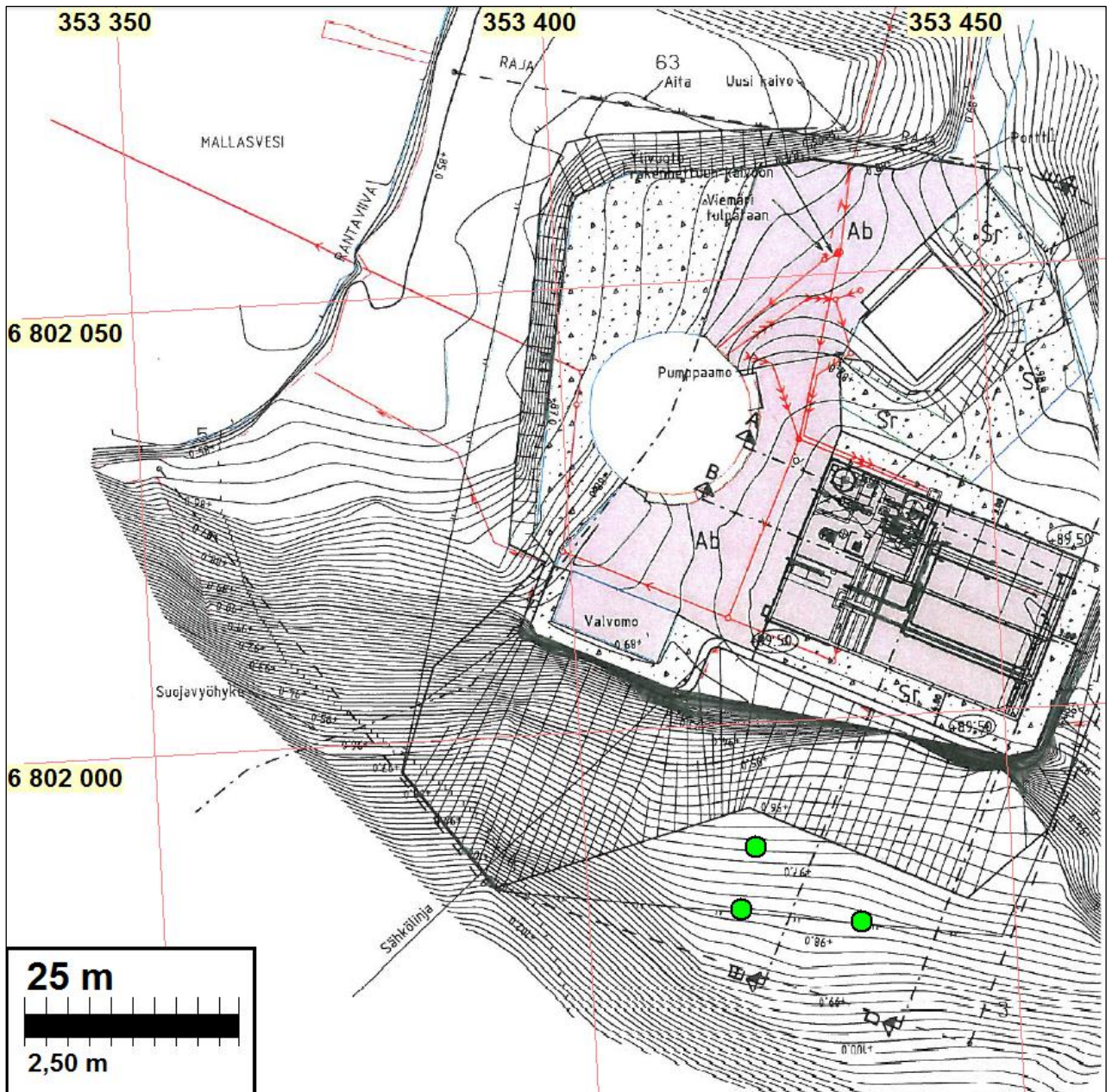
Kartat

Raivausröykkiöt merkitty karttaan vihreillä pisteillä. Karttapohja: Maanmittauslaitos karttapaikka.

Tutkimusalue Jätevedenpuhdistamon kiinteistön alue, punaisella rajattu. Raivausröykkiöt kuvassa vihreillä pisteillä. Karttapohja: Maanmittauslaitos karttapaikka.

Ote tilajaan suunnitelmakartasta. Havaitut raivausröykkiöt vihreillä pisteillä.

Inventointi

Pälkäneen Tommolantie alueella sijaitsevaa jätevedenpuhdistamoa on tarkoitus laajentaa nykyisen puhdistamon eteläpuolella kohoavalle metsärinteelle. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 11.6.2012 (DIAR: 203/2012) antamassaan lausunnossa Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti alueella suoritettavan arkeologisia tutkimuksia ennen laajennustöitä. Maastoinventoinnilla tulisi selvittää puhdistamon lähialueella sijaitsevan kiviröykkiön tarkka sijainti, laajuus sekä mahdollinen yhteys laajempaan muinaisjäännöskohteeseen. Pälkäneen kunta tilasi inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä

Inventoitu alue sijaitsee Mallasveden itärannalla, Pälkäneen kirkolta vajaat kaksi kilometriä etelään. Osa tutkimusalueen maastosta on peitteistä metsämaastoa ja osa avointa, tasattua aluet-

ta nykyisen puhdistamo- tai pumppaamorakennuksen länsi- ja pohjoispuolella – kyseinen alue on myös vanhaa vesijättöä. Puusto on havupuuvaltaista sekametsää, valtapuulajeina kuusi ja mänty. Maasto on metsässä pääosin röykkyistä, suhteellisen jyrkkäpiirteistä, kivistä ja lohka-reista. Puhdistamon eteläpuolisessa metsässä on suhteellisen pienialainen tasanne, joka on vähäkivistä hietamultamaata. Kyseinen tasanne on vanhaa, metsittyynyttä peltoa. Lähellä rantaa oleva alue on muokattua ja tasattua aluetta rakennuksen ympärillä ja etelämpänä jyrkkäpiirteistä kivistä maastoa.

Alue tarkastettiin arkeologisessa maastoinventoinnissa kattavasti silmänvaraisesti. Lisäksi tehtiin koekuoppia ja kairanpistoja. Maastotyö tehtiin hyvissä olosuhteissa kahden arkeologin voimin yhden päivän aikana 4.7.2012. Aluskasvillisuus ja lehvästö oli suhteellisen vähäistä, paikoin korkeampaa, paikoin matalaa tai lähes olematonta. Ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä etsittiin mm. topografian perusteella. Menetelminä käytettiin soveltuvin osin silmänvaraista havainnointia, koekuopitusta, maanäytekairauksia ja metallinilmaisinsintää.

Näkymä puhdistamolta metsään, jossa kivikasoja. Kuva: Hannu Poutiainen

Näkymä metsittyneelle tasanteelle. Kuva: Hannu Poutiainen.

Tasannetta ja rantaa lukuun ottamatta alue on pääosin romelikkoo, viettävää ja louhikkoista. Kuva: Hannu Poutiainen

Havainnot

Inventoinnissa löydettiin tasanteelta kaksi peltokivikasaa ja paikannettiin yksi ennestään tiedossa ollut kiviröykkiö. Metallinilmaisinsinnässä tasanteen alueelta löydettiin yksi historiallisen ajan vyön- tai hinnansolki, joka ilmeisesti on 1900-luvulta. Tasanteelle tehdyissä koekuopissa ja kairanäytteissä oli havaittavissa vain normaali, peltoviljelyyn liittyvä maanmuokkauksen synnyttämä ruokamultakerros. Arkeologisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakenteita tai jäännöksiä ei todettu.

Kiviröykkiö - raivausröykkiö N 6801986 E 353420

3x3x0,3 m. Tasanteen reunalle, rinteen yläpuolella ja sinne hieman hajonnut pyöreähkö kivikasaa. Kivet ovat hyvin erikokoisia, nyrkin ja pään kokoisia, joukossa isompiakin. Röykkiössä kasvaa jokunen puu, vanhin kuusi iältään arviolta 30-40 vuotta. Röykkiön vierustaa kairattiin useasta kohdasta. Röykkiö on maapohjalla, ja kasan viereinen ja alapuolinen maa-aines on yläosasta humuspitoista hietamultamaata, alemmaa luontaista hietaa. Hiiltä, nokea tms. ei kairauksissa todettu. Itse röykkiössä ei ollut havaittavissa tiiltä, palaneita, rapautuneita kiviä tms. Havaintojen perusteella kyseessä on viljelyyn liittyvä röykkiö, joita alueella on kaksi muutakin vaikka pienempiä.

Aikaisemmin tunnettu kiviröykkiö. Kuva: Hannu Poutiainen.

Maanäytettä kairataan röykkiön vierestä. Kuva: Johanna Stenberg.

Kairanäyte röykkiön vierestä. Kuva: Johanna Stenberg

Pellonraivauskivikko

N 6801977 E 353432

2,5x2,5x0,1 m. Kiviä yhdessä matalassa kasassa hietamultamaalla. Kivet enimmäkseen nyrkin kokoisia. Kasa liki maantasainen ja hieman hajanainen. Maa-aines vieressä ruokamultaa ja syvemmällä koskematonta hietaa.

Peltokivikasa saniaisten keskellä. Kuva: Hannu Poutiainen

Pellonraivauskivikko

N 6801979 E 353418

2,5x2,5xmax0,3 m. Peltokivikasa maakiven vieressä.

Kivikasa maakiven ympärillä. Kuva: Hannu Poutiainen.

Yhteenveto

Pälkäneen Tommolan jäteveden puhdistamon läheisyydessä 4.7.2012 tehdyissä arkeologisissa maastotutkimuksissa paikannettiin Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnossa mainittu kiviröykkiö (N 6801986 E 353420). Aikaisemmin tiedossa olleen kiviröykkiön lisäksi havaittiin kaksi muuta matalaa maansekaista kivikasaa. Kiviröykkiön ja kivikasojen läheisyyteen sekä laajemmin puhdistamosta etelään kohoavalle rinteelle tehdyillä kairauksilla ja koepistoilla voitiin todeta maaston olevan entistä peltomaata. Kivikasoissa ei ollut havaittavissa palamisen merkkejä kuten hiiltä, nokea tai rapautuneita kiviä. Myöskään tiiltä tai palanutta savea ei löytynyt. Kivikasat ovatkin mitä todennäköisemmin viljelyyn liittyviä raivaus/peltoröykkiöitä, eli viljelyspellolta kerättyjä kiviä.

Viljelyröykkiöiden ja vanhan pellon hylkäämisikä on maannoksesta ja puustosta päätellen tapahtunut 1900-luvun puolen välin tienoilla kuitenkin aikaisintaan 1800-l lopulla. Pientä pelto/niittytilkkua ei näy 1800-l pitäjänkartalla eikä isojakokartalla 1763 ja 1863 (Eija Teivas, Tommolan alueen maisemahistoriaselvitys 2007). Kyseessä on 1800-luvun lopun tai 1900 luvun pieni peltoalue.

Mielestämme nämä viljelyröykkiöt/raivausröykkiöt eivät ole muinaisjäännöksiä. Puhdistamon alueella ei ole muinaisjäännöksiä.

Lahdessa 6.7.2012

Hannu Poutiainen
